

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS PLUS

NUMER PROJEKTU - 2016-1-IT02-KA201-024294

EDUGATE – Wielojęzyczne nauczanie w opiece i edukacji wczesnoszkolnej

O1 Konteksty Szkoleń i Mapy Potrzeb

1. Doświadczenie zawodowe nauczycieli i wychowawców

Ankieta była skierowana do 165 badanych nauczycieli/wychowawców; w poniższej tabeli znajdują się lata pracy w zawodzie, poziom wykształcenia, rola zawodowa.

Większość nauczycieli, która wzięła udział w badaniu wykazała większe niż 10 letnie doświadczenie (54%), podczas gdy tylko 21% z nich pracuje w szkole przez mniej niż 5 lat. Procent młodszych/starszych pracowników został podzielony w sposób następujący:

Lata doświadczenia w pracy w przedszkolu	Fini zavod Radece, delo za mlade	Goeteborgs Universitet	Urząd Gminy Krasne	Comune di Piacenza	Zakladni skola a materska skola Angel, v. Praze 12	Rigas Domes Izglitibas Kulturas un Sporta departements	
							Średni wynik procentowy
mniej niż 5 lat	20%	20%	20%	3%	47%	15%	21%
między 5 a 10 lat	20%	20%	10%	23%	40%	35%	25%
więcej niż 10 lat	60%	60%	70%	73%	13%	50%	54%
suma	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Ogólnie, większość nauczycieli miała dyplom ukończenia szkoły średniej (55%), podczas gdy pozostałe osoby posiadały tytuł licencjata lub magistra. Zauważmy, że podczas gdy w Polsce i Łotwie było więcej nauczycieli z dyplomem, w innych krajach większość nauczycieli miała stopień uniwersytecki.

Wykształcenie	Fini zavod Radece, delo za mlade	Goeteborgs Universitet	Urząd Gminy Krasne	Comune di Piacenza	Zakladni skola a materska skola Angel, v. Praze 12	Rigas Domes Izglitibas Kulturas un Sporta departements	
							Średni wynik procentowy
Dyplom ukończenia szkoły średniej	20%		100%	45%	17%	90%	55%
Licencjat	80%	70%	0	53%	83%	10%	45%
Pielęgniarka/ Przedszkolanka		30%					
suma	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Rola zawodowa	Fini zavod Radece, delo za mlade	Goeteborgs Universitet	Urząd Gminy Krasne	Comune di Piacenza	Zakładni skola a materska skola Angel, v. Praze 12	Rigas Domes Izglitibas Kulturas un Sporta departements	
							Średni wynik procentowy
wychowawca 0-3	23%	0	9%	45%	0	0	13%
nauczyciel 3-6/przedszkole	67%	61%	91%	55%	77%	100%	75%
asystent nauczyciela 3-6	7%	0	0	0	23%	0	5%
asystent nauczyciela 0-3	3%	39%	0	0	0	0	7%
Suma	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

2. Umiejętności językowe nauczycieli/ wychowawców

Wychowawcy mają różne umiejętności językowe. Większość z nich posługuje się więcej niż 2 lub 3 językami, poza ich językiem ojczystym. Na przykład, w wielu krajach nauczyciele potrafią mówić w 3 lub 4 językach na różnych poziomach; w Słowenii: chorwacki, angielski, francuski, niemiecki, włoski, w Göteborg: arabski, bosniacki, angielski, fiński, perski, somalijski, hiszpański, w Krasnem: angielski, francuski, niemiecki, hiszpański; w Piacenza: angielski, francuski, niemiecki, hiszpański; w Pradze: angielski, francuski, niemiecki, rosyjski, hiszpański; w Rydze: angielski, niemiecki, rosyjski.

Wychowawcy, którzy mówią jednym lub kilkoma językami biegle używają tych języków codziennie aby komunikować się z dziećmi i rodzicami. W Göteborg niektórzy nauczyciele rozmawiają i uczą języka ojczystego dzieci imigrantów, np. Persów, Somalijszczyków, Bosniaków oraz Arabów.

2. Obecność dwujęzycznych dzieci w klasie

Z analizy pytań otwartych dot. języków ojczystych, którymi posługują się zagraniczne dzieci wynikają następujące dane:

W Piacenza zjawisko migracji wzrasta, z dziećmi pochodzącymi głównie z Bałkanów, Ameryki Łacińskiej oraz północnej Afryki. Całościowo, w klasie są 22 języki mówione. Czasami pojawiają się trudności w komunikacji z rodzicami, którzy prawie nie mówią po hiszpańsku. W niektórych przypadkach starsi bracia pomagają w komunikacji z rodzinami.

W Szwecji mówi się 26 językami, w większości są to afrykański, śródowo-zachodni bałkański, rosyjski i z obszarów Azji. Szwecja rzeczywiście otrzymuje wielu nowo przybyłych uchodźców niemówiących językiem większości kraju. Wychowawcy uważają, że wielojęzyczność musi stać się dziedzictwem po to, aby rozwijać znajomość i zrozumienie dzieci.

Inni partnerzy zwykle uważają rodziny pochodzące z krajów granicznych takich jak Czechy, Łotwa, Słowenia za mile widziane. Nie ma zjawiska imigracji w Polsce. Jako, że język i różnice kulturowe powodują problemy, w szczególności dla rodziców mówiących innym językiem, nauczyciele często używają różnych strategii takich jak powolne mówienie, używanie prostego języka, pisanie używając Google Tłumacz.

4. Pogląd nt. uczenia się drugiego języka we wczesnym dzieciństwie

Większość nauczycieli (74%) ceni uczenie się drugiego języka zaczynając od wczesnego dzieciństwa: znajomość więcej niż jednego języka zachęca do odkrywania siebie, innych i świata. Jest to okres przychylny nauce języków ponieważ umysł dziecka jest otwarty i praktyczny. Język leży u podstaw rozwoju poznawczego. Nauczyciele informują, że zaletami uczenia się języków obcych są wczesny rozwój poznawczy i lepsza zdolność w rozwiązywaniu problemów. Dzieci są szybkimi uczniami i uczą się języków obcych podobnie jak ich języka ojczystego. Ci nauczyciele, którzy cenią wielojęzyczność uważają, że promuje ona socjalizację oraz zdolność do "czucia się jak w domu" w wielokulturowym społeczeństwie, a także a do dostępu do informacji i lepszych możliwości zawodowych.

Jedynie 22% wychowawców przypisuje przeciętną wartość dwujęzyczności ponieważ, jeśli drugi język nie jest używany w codziennym życiu, nie jest użyteczny i zostanie zapomniany. Co więcej, dzieci mogą początkowo odczuwać zamieszkanie w komunikowaniu się.

Niektórzy nauczyciele wspominają również rodziców, którzy preferują wystawiać swoje dzieci jedynie na język ojczysty, język używany w kraju, ponieważ dzieci, które były wystawione na dwa języki przejawiały trudności językowe.

5. Pogląd nt. opóźnienia w nauce języków oraz rozwoju poznawczym

Nauczyciele twierdzą, że istnieje powiązanie pomiędzy umiejętnościami komunikacyjnymi oraz rozwojem poznawczym, ale większość badanych (58%, z wyjątkiem Gotenborg- bez odpowiedzi) wierzy, że tylko w kilku przypadkach jest znaczący związek pomiędzy opóźnieniem poznawczym i trudnościami w umiejętnościach językowych.

Związek zależy również od poziomu niepełnosprawności, oraz czy jest to trudność wrodzona czy nabyta. W niektórych przypadkach (np. jąkanie się) trudność językowa nie wpływa na inteligencję. Czasami problemy językowe są związane ze środowiskiem (brak zachęcania, nieadekwatne bodźce) oraz z traumami.

Zaburzenia językowe są częstsze, jednak, ogólnie mówiąc, większość nauczycieli zgadza się z faktem, że rzadko są powiązane z niepełnosprawnością intelektualną. W wieku przedszkolnym (3-6 lat), jeśli dzieci mają trudności w artukułowaniu fonemów muszą być pod obserwacją, ponieważ ich uczenie może być spowolnione w przyszłości.

Tylko 32% nauczycieli myśli, że niepełnosprawność umysłowa wpływa na zdolność uczenia się i rozwoju języka. Co więcej, uważają, że problemy językowe zakłócają uczenie się, rozumowanie oraz komunikowanie się z otoczeniem.

6. Metody edukacyjne

Wychowawcy uważają, że zwracają uwagę na komunikację w codziennych czynnościach. Używają monitorujących narzędzi do nagrywania ustnej produkcji dzieci podczas gier i zabaw takich jak, notatki, nagrywanie, skale opisowe i praca grupowa.

Używają również różnych pomocy dydaktycznych jak na przykład piosenki, rymowanki, historyjki, obrazki. Stosują różnorakie strategie nauczania, np. negocjacje, pracę nad tekstem, odgrywanie ról, narracje wizualne. Używają także urządzeń technologicznych: lpad, urządzenia cyfrowe, aplikacje wielojęzyczne. W celu wzmocnienia uczenia się języka większości wychowawcy współpracują z mediatorami kulturowymi. Na przykład, w Gotenborg są wychowawcy, którzy mówią tym samym językiem ojczystym jak nowo przybyłe dzieci.

7. Potrzeby edukacyjne

Z analizy pytań otwartych wynika, że kraje z największą liczbą zagranicznych rodzin (Gotenborg i Piacenza) wykazują trudności w codziennej komunikacji, ponieważ rodzice wydają się być bardziej zainteresowani informacjami dotyczącymi opieki nad ich dziećmi (posiłki, sen itp.), podczas gdy wychowawcy chcieliby również poruszać kwestie pedagogiczne związane z rozwojem ich dziecka.

Różne nawyki są obecne z powodu społeczno-kulturowych oraz antropologicznych różnic jak żywienia, ubiór, sposób w jaki dzieci się bawią, uczestnictwo w czynnościach szkolnych.

Te różnice wymagają specyficznych formacji nauczycieli w następujących obszarach:

- komunikacja międzykulturowa
- waloryzacja języka ojczystego
- strategie przystosowywania się do nowego środowiska dla nowoprzybyłych dzieci, które nie mówią językiem większości

Wychowawcy wyrażają potrzebę skupiania się na programie nauczania w edukacji wczesnoszkolnej na uczeniu się języka obcego poprzez wzmacnianie następujących kwestii:

- codzienne zajęcia językowe dla wszystkich dzieci
- szkolenia w teoriach dydaktycznych rozwoju psychologiczno-poznawczego oraz kompetencji językowych.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS PLUS

NUMER PROJEKTU - 2016-1-IT02-KA201-024294

EDUGATE – Wielojęzyczne nauczanie w edukacji i opiece wczesnoszkolnej

O1 Konteksty Szkoleń oraz Mapy Potrzeb

A) Podsumowanie odpowiedzi rodziców mówiących językiem większości, zainteresowanych programem dwujęzycznym dla ich dzieci.

Liczba ankiet:

15 ankiet z Gminy Piacenza (Włochy), 95 z Gminy Krasne (Polska), 30 z Łotwy, 15 z Czech, oraz 5 ze Słowenii.

1. Wykształcenie i zawód ankietowanej matki/ojca

Ogólnie mówiąc, rodzice, którzy wzięli udział w ankiecie posiadali średnie, bądź wyższe wykształcenie. **81%** z 164 ankietowanych matek i **66%** z 161 ankietowanych ojców posiada wyższe wykształcenie. 100% matek i ojców z Pragi ma stopień uniwersytecki. Nawiązując do zawodu, **30%** ze 107 matek zakwalifikowało się jako profesjonalści (kategoria, która wskazuje na zawód intelektualny i naukowy), jedynie w Polsce **2%** badanych matek jest bezrobotnych. Jeśli chodzi o zawody ojców, **44%** ze 108 zakwalifikowało siebie jako technicy lub z tytułem licencjata. Pozostali rodzice pracują w usługach oraz sprzedaży (26%), w biurze (20%), na kierowniczym stanowisku (7%). Tylko w Polsce **2%** ojców jest bezrobotnych.

2. Umiejętności językowe badanych rodziców

98% ze 170 ankietowanych matek posługuje się językiem większości, jako językiem ojczystym. Jedynie **2%** mówi innym językiem jako swoim językiem ojczystym. Podczas gdy **97%** badanych ojców posługuje się językiem większości swego kraju jako językiem ojczystym, jedynie **3%** mówi innym językiem.

83 % ze 170 badanych rodzin jest w stanie mówić przynajmniej jednym językiem obcym, poza językiem ojczystym, w szczególności językiem angielskim.

3. Opinie rodziców nt. uczenia się języka obcego w młodym wieku

Rodzice przyjmują dwa stanowiska: z jednej strony dostrzegają ważność utrwalania języka ojczystego przed rozpoczęciem nauki języka obcego (**47%**); z drugiej strony, **49%** rodziców uważa to za niekonieczne.

Zgodnie z drugą grupą rodziców, dzieci potrafią równocześnie uczyć się różnych języków, ponieważ mają ogromną pamięć; ich umysł jest tak bardzo chłonny i elastyczny, że natychmiast przyswajają nowe słowa. Co więcej, łatwiej uczą się poprzez zabawę. Rodzice zdają sobie sprawę, że znajomość języka obcego niesie ze sobą nowe doświadczenia, pozwala nawiązywać przyjaźnie, poszerza perspektywy zawodowe, a także możliwości

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. 1

nauki innych kultur. Ci rodzice, którzy twierdzą, że ważniejsze jest umacnianie języka ojczystego, zanim dziecko rozpocznie naukę języka obcego (głównie w Polsce, Łotwie i Słowenii) uważają, że język ojczysty jest najważniejszym językiem jakie dziecko powinno używać, ponieważ dzieci muszą komunikować się w pierwszej kolejności z rodzicami i pozostałymi członkami rodziny. Jedynie nieistotny procent rodziców jest zmartwionych, że łączenie języków może okazać się niedobre dla dzieci, obawiając się, że wczesne wystawienie dzieci na więcej niż jeden język może spowodować zamieszanie nie pozwalając tym samym dzieciom na naukę jednego języka dobrze.

Kiedy rodzice są proszeni o wymienienie zalet i wad uczenia się języka obcego w bardzo młodym wieku, większość z nich (**91%**) wymienia tylko możliwe benefity: dzieci mogą pozyskać lepsze umiejętności aklimatyzacji, przyswajania, a także umiejętności uczenia się. Uczenie to jest szybsze i trwalsze, a dzieci z większą łatwością będą potrafiły zmienić jeden język na drugi, znać podstawowe zasady gramatyki, pisowni i wychwytywać akcent. Co więcej, uważają, że dzieci będą mieć więcej możliwości w ich przyszłym życiu: będą potrafiły komunikować się z innymi ludźmi, otworzyć się na inne kultury oraz na wielokulturowe społeczeństwo, podróżować za granicę i być w stanie czytać w różnych językach. Będą wzbogacone o szerszą wizję świata, a także mieć więcej możliwości w ich karierze zawodowej.

Jednakże, **9%** z 87 rodziców, którzy opowiedzieli się w tym temacie, wyraża obawy, że dzieci w klasie dwujęzycznej mogą mieć opóźnienia w poprawnym mówieniu i może to spowodować zakłopotanie i zamieszanie w używaniu słów. Może to spowodować błędy komunikacyjne oraz trudności z powodu dodatkowych słów do zapamiętywania. Ponadto, niektórzy rodzice uważają, że uczenie się więcej niż jednego języka nie jest odpowiednie dla dzieci z problemami rozwojowymi.

4. Jak rodzic może promować dwujęzyczny rozwój swojego dziecka

Wskazujemy na średnie odpowiedzi wszystkich partnerów do poszczególnych propozycji: większość rodziców (prawie **58%**) wierzy, że najłatwiejszym sposobem na promowanie dwujęzycznego rozwoju ich dziecka jest puszczanie dziecku filmu lub bajki w obcym języku, następnie uczęszczanie dziecka do dwujęzycznej szkoły (**52%**), później, poprzez promowanie integracji z dziećmi posługującymi się danym językiem, a także czytanie dzieciom w języku obcym (**46%**), podróżowanie za granicę (**42%**), w końcu mówienie docelowym językiem obcym (**28%**), branie udziału w obozach językowych oraz granie w gry komputerowe w języku obcym (odpowiednio **12%** oraz **9%**).

5. Metody ku dwujęzycznemu programowi w przedszkolu

Przeciętnie, rodzice są przychylni dwujęzycznemu programowi w przedszkolu (**93%**), w szczególności, 100% pozytywnych odpowiedzi było we Włoszech oraz Czechach. We Włoszech, Łotwie i Czechach rodziny są zdania, że program dwujęzyczny powinien rozpocząć się przed osiągnięciem przez dziecko wieku 3 lat, podczas gdy w Polsce i Słowenii po ukończeniu 3 roku życia dziecka.

B) Podsumowanie Odpowiedzi Rodziców Zagranicznych

Liczba ankiet:

15 ankiet z Gminy Piacenza (Włochy), 4 z Gminy Krasne (Polska) oraz 100 ze Szwecji.

1. Wykształcenie ankietowanych rodziców

29% z 129 badanych rodziców posiada wykształcenie wyższe (29% we Włoszech również), podczas gdy 21% ma wykształcenie średnie (67% we Włoszech oraz 25% w Polsce). Nie dokonano porównania zawodów, ponieważ nie wszyscy partnerzy podali takie informacje.

2. Umiejętności językowe badanych rodziców

Poniżej są wymienione w średnich procentach języki mówione przez zagranicznych rodziców: Języki bałkańskie: 22%, angielski: 11%, hiszpański: 10%, arabski: 8%, niemiecki: 4%, mniej niż 3%: rosyjski, języki azjatyckie, somalijski, kurdi oraz polski. Widzimy również, że 29% rodziców posługuje się językiem większości ich własnego kraju jako językiem ojczystym prawdopodobnie dlatego, że w Szwecji i Polsce jest wiele różnych rodzin mieszanych, podczas gdy w przypadku Włoch, jedynie 3% zagranicznych rodziców mówi językiem większości jako językiem ojczystym. Zauważmy także, że w przykładzie Włoch było 7 różnych języków ojczystych.

3. Nawyki językowe rodziców zagranicznych

Ogólnie mówiąc, **75%** z 119 ankietowanych rodziców **często** mówi do swoich dzieci ich językiem ojczystym. Biorąc pod uwagę tylko Włochy i Polskę (wyłączając Szwecję), 41% rodziców zadeklarowało, że **często** mówi do swoich dzieci w języku kraju goszczącego/przyjmującego. Ponadto, podkreślamy, że **33%** badanych rodziców opowiedziało się, że czyta swoim dzieciom w ich języku ojczystym (tylko 2% w przypadku Włoch), podczas gdy **37%** czyta dzieciom w języku kraju przyjmującego (40% w przypadku Włoch). 41% rodziców pozwala swym dzieciom oglądać filmy w ich języku ojczystym, podczas gdy 62% woli puszczać dzieciom filmy i bajki w języku kraju przyjmującego.

4. Opinie rodziców nt. uczenia się drugiego języka, innego niż język ojczysty, w młodym wieku

Podkreślamy, że **57%** rodziców uważa za ważne umacnianie własnego języka ojczystego wcześniej zanim rozpoczniemy naukę innego języka. Dane wyglądają następująco: 75% Polska, 57% Szwecja, 40% Włochy (podczas gdy 53% z nich uważa, że nie jest konieczne umacnianie języka ojczystego przed wystawieniem dziecka na inny język. Jednakże, zauważmy, że na pytanie: *“Czy uważasz, że umacnianie języka kraju goszczącego/przyjmującego może mieć negatywne skutki na uczenie się dziecka ich języka ojczystego?”* 83% rodziców odpowiedziało NIE.

5. Jak rodzic może promować dwujęzyczny rozwój swego dziecka

Wskazujemy średnie odpowiedzi wszystkich partnerów do poszczególnych propozycji: Większość rodziców dostrzega fakt, że mówienie językiem ojczystym w domu jest najlepszym sposobem na promowanie dwujęzycznego rozwoju ich dzieci (50%); następnie promowanie integracji z dziećmi z kraju przyjmującego (25%) oraz poprzez czytanie dziecku w języku ojczystym (22%). Finalnie, 20% popiera fakt, że ważne jest mówienie w języku kraju przyjmującego w domu oraz pozwolenie dzieciom oglądać filmy i bajki

w tym języku (15%).

Podsumowując, zauważyliśmy, że niektóre zagraniczne rodziny chcą wychowywać dwujęzyczne dzieci, dając im możliwość nauki ich własnego języka oraz języka kraju przyjmującego. Jednakże, znacząca grupa rodziców wyraża pewne obawy przed przedwczesnym wystawieniem dziecka na dwa języki, co może wpływać na proces ogólnego rozwoju językowego, a w dalszej perspektywie, rozwoju poznawczego. Dlatego też, wierzymy, że ważnym celem tego projektu jest dostarczanie prawidłowych informacji nt. dwujęzycznego rozwoju, szczególnie tym rodzicom, którzy zdają się być mniej poinformowani w tej kwestii.